

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«لایحه موافقتنامه انتقال محکومین بین دولت جمهوری اسلامی ایران و
جمهوری قزاقستان»
(اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

لایحه فوق در تاریخ ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ در مجلس شورای اسلامی اعلام وصول گردیده و در تاریخ ۱۳۹۶/۱/۲۰ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی به عنوان کمیسیون اصلی نظر خود را مبنی بر تصویب این لایحه منوط به اضافه کردن تبصره‌ای در خصوص اصول هفتادوهفتم و یکصدوسی و نهم قانون اساسی اعلام کرد. این لایحه در تاریخ ۱۳۹۶/۲/۲۰ در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسید و در تاریخ ۱۳۹۶/۲/۳۰ در راستای اجرای اصل نود و چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، به شورای نگهبان ارسال گردید. شورای نگهبان نیز در تاریخ ۱۳۹۶/۳/۲۰ با ارسال نامه‌ای به مجلس شورای اسلامی نسبت به یکی از مواد لایحه فوق اشکال نموده و آن را خلاف موازین شرع دانسته است. کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس طی جلسه‌ای در تاریخ ۱۳۹۶/۴/۱۱ در خصوص ایراد شورای نگهبان، در نهایت بر مصوبه قبلی خود اصرار و آن را مجدداً مورد تصویب قرار داد.

مخصوص سخن علنی

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال دوم

شماره ثبت:

۲۳۲

شماره چاپ:

۵۵۸

تاریخ چاپ:

۱۳۹۶/۴/۱۴

ارزیابی

شورای محترم نگهبان در خصوص این موافقتنامه اینگونه ایراد داشته است: «در بند «ت» ماده (۳)، عموم بستگان چون شامل بستگانی می‌شود که نسبت به محکوم ولایت شرعی یا قانونی ندارند، در صورت عدم رضایت شخص ایشان، خلاف موازین شرع شناخته شد». در خصوص این ایراد گفتنی است که ماده (۳)، شروط انتقال را برشمرده است و در جزء «ت» بند «۱» به مواردی اشاره دارد که شخص محکوم به واسطه وضعیت جسمانی یا روانی نتواند رضایت خود را مبنی بر انتقال به کشور متبوع برای سپری کردن ادامه مدت حبس اعلام نماید. مستند به جزء «ت» بند «۱» ماده (۳) در چنین مواردی اقارب یا نماینده قانونی وی و دولت متبوع محکوم می‌تواند از سوی وی اعلام رضایت نماید. همان‌طور که در نظر شورای محترم نگهبان به تصریح آمده است تنها مورد اول یعنی اعلام رضایت از سوی «اقارب» محل ایراد بوده است.

معاونت پژوهش‌های

سیاسی - حقوقی

دفتر: مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۵۳۳۷-۳

تاریخ انتشار:

۱۳۹۶/۴/۱۷

باید توجه داشت که در این عبارت اگر منظور از واژه «اقارب»، «اولیا» بوده باشد این ایراد وارد نخواهد بود، اما چنانچه مراد از اقارب، معنایی وسیع‌تر از اولیا باشد، به نظر شورای محترم نگهبان این عمومیت، ایراد دارد. از آنجا که اقارب به هیچ قیدی محدود نشده است بنابراین ایراد شورای محترم نگهبان در این خصوص صائب به نظر می‌رسد.

با وجود این درخصوص این ایراد باید به چند نکته توجه کرد. اول اینکه مطابق بند «۴» ماده (۱)، مفهوم و دامنه «اقارب» منوط به قوانین داخلی دولت متبوع شخص محکوم شده است. بنابراین ارجاع به قوانین داخلی شاید تا حدودی بتواند رافع ایراد شورا باشد. دوم اینکه رویکرد این قبیل موافقتنامه‌ها، رویکردی حمایتی است و قصد دارد تا در موارد خاصی برای اشخاصی که وضعیت دشوار و بحرانی دارند و توان اعلام رضایت ندارند از شمول و عمومیت «اقارب» استفاده نماید و این صلاحیت به‌منظور حمایت هرچه بیشتر از ایشان به‌واسطه اقارب آنها، به این اقارب اعطا شده است؛ سوم اینکه باید توجه داشت در فرایند انتقال محکومین علاوه بر رضایت محکوم (که رضایت اقارب در فرض حاضر جایگزین آن شده است)، مستند به بند «۱» ماده (۳) موافقتنامه، مقام‌ها و نهادهای داخلی به بررسی و ممیزی درخواست و اعلام رضایت به انتقال - از جمله درخصوص رضایت اقارب - مبادرت خواهند نمود و مستند به بند «پ» قسمت سوم ماده (۳) و ماده (۷)، مقامات صالح علی‌الاصول ابعاد مختلف رضایت به انتقال - از جمله درخصوص رضایت اعلام شده توسط اقارب - را ارزیابی خواهند کرد.

بنابراین از آنجا که ظاهراً موافقتنامه به دنبال گستراندن دامنه حمایت‌ها در چارچوبی مشخص بوده است از این‌رو، اطلاق واژه «اقارب» در جزء «ت» بند «۱» ماده (۳) موافقتنامه مطلوب می‌باشد. شایان ذکر است شورای محترم نگهبان بیان داشته است که مصوبه دارای اشکالات متعدد دیگر شرعی است که متعاقباً اعلام خواهد نمود.

نتیجه‌گیری

نظر به ایراد شورای محترم نگهبان درخصوص عام بودن واژه «اقارب» در جزء «ت» بند «۱» ماده (۳) موافقتنامه، در مقابل این ایراد دو راهکار وجود دارد که عبارتند از: عدم تصویب معاهده یا اصرار بر مصوبه مجلس به‌دلیل عدم امکان تغییر در مفاد موافقتنامه و مصالح احتمالی آن. به‌نظر می‌رسد کمیسیون محترم در مصوبه خود راهکار دوم را مبنای عمل قرار داده است.

